

GELENEKSEL ÇİN AİLE ANLAYIŞINDA ANNE-OĞUL İLİŞKİSİ: STATÜ, SINIRLANDIRMA VE GUİ-GUİ ÇAĞRIŞIMI

MOTHER-SON RELATIONS IN TRADITIONAL CHINA: STATUS, CONSTRAINT, AND THE GUİ-GUİ RESONANCE

Mukaddes KOÇ

Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi, Çin Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara, Türkiye.

Assist. Prof. Dr., Social Sciences University of Ankara, Faculty of Foreign Languages, Department of Chinese Language and Literature, Ankara, Türkiye.

ORCID: 0000-0003-0224-1273

Email: mukaddes.koc@asbu.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:

15.05.2026

Kabul Tarihi/Accepted:

03.06.2026

Anahtar Kelimeler:

Anne-oğul ilişkisi, aile, dilsel çağrışım, xiào (孝), mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵), zǐ yǐ mǔ guì (子以母贵), fū sǐ cóng zǐ (夫死从子)

Keywords:

mother-son relationship, family, linguistic association, filial piety (孝), mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵), zǐ yǐ mǔ guì (子以母贵), fū sǐ cóng zǐ (夫死从子).

Kaynak gösterme/Citation:

Koç, M. (2026). Geleneksel Çin aile anlayışında anne-oğul ilişkisi: statü, sınırlandırma ve Guì-Guì çağrışımı. *World Language Studies*, 6(1): 114-135

Öz

Bu çalışma, geleneksel Çin aile anlayışında anne-oğul ilişkisini 孝 (xiào, iyi evlat), 子以母贵 (zǐ yǐ mǔ guì, oğul anne sayesinde yücelir), 母以子贵 (mǔ yǐ zǐ guì, anne oğul sayesinde yücelir) ve 夫死从子 (fū sǐ cóng zǐ, koca öldüğünde oğula itaat) ilkeleri çerçevesinde incelemektedir. Zǐ yǐ mǔ guì oğulun statüsünü annenin konumuna bağlarken, mǔ yǐ zǐ guì annenin oğul aracılığıyla statü kazanmasını mümkün kılmaktadır. Fū sǐ cóng zǐ annenin aile içindeki konumunu oğul ekseninde yeniden düzenlemekte, xiào ise bütün bu yapıya ahlaki meşruiyet kazandırmaktadır. Bu ilkelerin ortak özelliği, annenin konumunun oğul üzerinden tanımlanmasıdır. Bu çalışma, söz konusu ilkelerin anne-oğul ilişkisinde birbirini tamamlayan ve çatışan yönlerini inceleyerek statü ile sınırlandırmanın nasıl birlikte işlediğini açıklamayı amaçlamaktadır. Çalışma ayrıca mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵) ifadesindeki “贵 (guì) ile “规 (guī)” karakterleri arasındaki fonetik yakınlığın oluşturduğu çağrışım üzerinden bir okuma önerisi sunmaktadır. Guì 贵 annenin oğul sayesinde kazandığı statü ve saygınlığı ifade ederken, guī (规) bu statünün hangi sınırlar içinde işlediğini göstermektedir. Guī (规) karakterinin temel anlamı olan pergelden hareketle, oğul sistemin merkezini temsil ederken anne bu merkezin çizdiği sınırlar içinde hareket etmektedir. Bu nedenle mǔ yǐ zǐ guì ifadesinde yükselme ile sınırlandırma aynı anda bulunmaktadır. Sonuç olarak çalışma, geleneksel Çin aile düzeninde annenin konumunun statü ile sınırlandırmanın birlikte işlediği bir yapı içinde şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Abstract

This study examines the mother-son relationship in the traditional Chinese family system within the framework of the principles of 孝 (xiào, filial piety), 子以母贵 (zǐ yǐ mǔ guì, the son is honored through the mother), 母以子贵 (mǔ yǐ zǐ guì, the mother is honored through the son), 夫死从子 (fū sǐ cóng zǐ, after the husband's death, the woman follows the son). While zǐ yǐ mǔ guì connects the son's status to the social position of his mother, mǔ yǐ zǐ guì enables the mother to gain status through her son. Fū sǐ cóng zǐ reorganizes the mother's position within the family around the authority of the son. In contrast, xiào provides moral legitimacy to this entire structure. The common characteristic of these principles is that the mother's position is defined through the son. By examining both the complementary and conflicting aspects of these principles within the mother-son relationship, this study aims to explain how status and restriction function together within the traditional Chinese family order. The study also offers a reading based on the phonetic affinity between the characters “贵 (guì)” and “规 (guī)” in the expression mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵). While guì (贵) refers to the status and respectability a mother gains through her son, guī (规) indicates the boundaries within which this status operates. Drawing on the original meaning of guī (规) as a compass, the son represents the center of the system, whereas the mother moves within the limits determined by that center. Therefore, within the expression mǔ yǐ zǐ guì, elevation and restriction coexist simultaneously. In conclusion, this study demonstrates that the position of the mother in the traditional Chinese family order was shaped within a structure in which status and restriction operated together.

1. GİRİŞ

Geleneksel Çin toplumunda aile, soyun devamını ve toplumsal düzenin sürdürülmesini sağlayan temel kurum olarak görülmüştür. Konfüçyüsçü düşüncede devletin genişletilmiş bir aile, ailenin ise küçültülmüş bir devlet olduğu anlayışı çerçevesinde bireylerden aile içindeki rollerini benimsemeleri ve bu rollere uygun davranmaları beklenmiştir. Bu roller ataerkil bir hiyerarşik düzen üzerine kurulmuştur. Kadının aile içindeki konumu ve saygınlığı ise büyük ölçüde erkek evlat sahibi olması üzerinden tanımlanmıştır.

Oğul anne sayesinde yücelir (zǐ yǐ mǔ guì, 子以母贵) ilkesi, oğulun konumunun annesinin statüsüne bağlı olduğunu; anne oğul sayesinde yücelir (mǔ yǐ zǐ guì, 母以子贵) ilkesi ise, annenin saygınlığının ve statüsünün oğlunun konumu aracılığıyla yükseldiğini ifade eder. Bu iki ilke birlikte değerlendirildiğinde, anne ile oğul arasında karşılıklı bir statü ilişkisi bulunduğu işaret etse de ataerkil yapının belirlediği sınırlar içinde işleyen bir düzeni yansıtır. Bu nedenle erkek çocuk doğurmak ve yetiştirmek, kadının aile içindeki konumunu güçlendiren önemli bir unsur olmuş; annelik ataerkil aile yapısı içinde kadına sınırlı da olsa bir saygınlık ve etki alanı sağlamıştır.

Kadının konumunu belirleyen Üç İtaat (sān cóng, 三从) ilkesi, kadının yaşamı boyunca babaya, kocaya ve kocasının ölümünden sonra oğula bağlı kalmasını zorunlu kılmıştır. Bu düzen içinde oğula itaat (fū sǐ cóng zǐ, 夫死从子) ilkesi, dul kalan kadının aile içindeki konumunu oğul otoritesine bağlı hale getirmiştir. Öte yandan Konfüçyüsçü düşüncenin temel erdemlerinden biri olan xiào (孝), yani iyi evlat ilkesi, çocukların ebeveynlerine karşı sorumluluklarını ve aile içindeki hiyerarşik ilişkileri düzenleyen önemli bir ahlaki normdur. Bu ilke, oğula anneye karşı saygı gösterme, bakımını üstlenme ve ona karşı sorumluluklarını yerine getirme yükümlülüğü getirmektedir. Bununla birlikte, geleneksel aile düzeninde oğul, soyun devamını temsil etmesi nedeniyle belirli koşullarda aile içindeki otoritenin taşıyıcısı haline gelebilmektedir. Böylece geleneksel Çin aile düzeninde annelik, bir yandan oğul aracılığıyla saygınlık kazanan bir konum hâline gelirken, diğer yandan aile hiyerarşisi içinde oğul otoritesiyle sınırlandırılmıştır.

Bu çalışma, geleneksel Çin toplumundaki anne–oğul ilişkisini 子以母贵 (zǐ yǐ mǔ guì, oğul anne sayesinde yücelir), 母以子贵 (mǔ yǐ zǐ guì, anne oğul sayesinde yücelir), 夫死从子

fū sǐ cóng zǐ, koca öldüğünde oğula itaat edilir) ve 孝 (xiào, iyi evlat) ilkeleri¹⁵ çerçevesinde ele almaktadır. Bu ilkelerin birbirini tamamlayan ve zaman zaman çatışan yönlerini inceleyerek statü ile sınırlandırmanın geleneksel Çin aile düzeni içinde nasıl birlikte işlediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bir arada değerlendirildiğinde bu ilkeler; oğulun statüsünün neye göre belirlendiğini (zǐ yǐ mǔ guì), annenin statüsünün nasıl şekillendiğini (mǔ yǐ zǐ guì), kocanın ölümünden sonra anne-oğul ilişkisinin hangi hiyerarşik çerçevede düzenlendiğini (fū sǐ cóng zǐ) ve tüm bu yapının hangi ahlaki zemine dayandığını (xiào) birlikte açıklamaktadır.

Çalışmada öncelikle bu ilkeler ayrı ayrı ele alınmakta, ardından birbirleriyle ilişkileri ve sistem içindeki işleyişleri birlikte değerlendirilmektedir. Daha sonra mǔ yǐ zǐ guì ifadesindeki annenin oğul aracılığıyla kazandığı statüyü ifade eden “guì (贵)” ile bu statünün beraberinde ortaya çıkan sınırlandırma ve disiplini çağrıştıran “guī (规)” karakterleri arasındaki fonetik benzerlikten hareketle çağrışıma dayalı bir okuma önerilmektedir. Bu doğrultuda dildeki çağrışımların kültürel analiz bağlamında nasıl değerlendirilebileceğine dikkat çekilmektedir. Böylece çalışma, anne-oğul ilişkisini yalnızca statü kazanımı üzerinden değil, aynı zamanda bu statünün hangi sınırlar içinde kurulduğu ve sürdürüldüğü üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

2. OĞUL ANNE SAYESİNDE YÜCELİR, ANNE OĞUL SAYESİNDE YÜCELİR İLKESİ (子以母贵, 母以子贵)

Batı Zhou döneminde (MÖ 1046-771) hâkim olan soy temelli ataerkil düzen (宗法制度), hanedanın devamlılığını sağlamak ve veraset kavgalarını önlemek amacıyla meşru büyük oğulun mirasçı olması (嫡长子继承制) ilkesi üzerine kurulmuştur. Zhou döneminde hükümdarın resmî törenle evlendiği bir meşru eşin yanında, statüsü daha düşük yan eşleri ve cariyeleri de bulunmaktadır. Kadınlar arasındaki bu statü farkı, çocuklarının konumunu doğrudan belirleyen önemli bir etkidir. Buna göre oğullar, meşru eşten doğan oğullar (嫡子) ve cariyeden doğan oğullar (庶子) olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Yao, 2005, s. 336). Veliht belirlenirken “Meşru eşin oğulları arasında veliaht belirlenirken yaşa bakılır, erdeme değil; oğulun konumu belirlenirken ise annenin statüsüne bakılır, yaşa değil” (Gongyang Zhuan, Yin Gong 1) kuralı, veraset sisteminde annenin statüsünün belirleyici olduğunu göstermektedir. Buna göre cariyeden doğan oğul ne kadar yetenekli veya yaşça büyük olursa olsun, meşru eşten

¹⁵ 子以母贵 (zǐ yǐ mǔ guì, oğul anne sayesinde yücelir), 母以子贵 (mǔ yǐ zǐ guì, anne oğul sayesinde yücelir), 夫死从子 (fū sǐ cóng zǐ, koca öldüğünde oğula itaat edilir) ve 孝 (xiào, iyi evlat) kavramları metnin devamında yalnızca pinyin transkripsiyonlarıyla ifade edilecektir.

doğan daha küçük yaştaki oğulun önüne geçememektedir. Bu ayrımın uygulanması yalnızca taht veraseti meselesiyle sınırlı değildir; soyluluk unvanlarının, toprak gelirlerinin ve miras haklarının devri gibi konularda da meşru-gayrimeşru ve büyük-küçük ayrımı çatışmaları önlemek amacıyla kesin biçimde gözetilmiştir (Yao, 2005, s. 323). Zhou dönemi, yukarıdan aşağıya doğru işleyen bu düzeni benimsemekte ve zǐ yǐ mǔ guì ilkesini bu düzenin merkezine yerleştirmektedir.

Oğul annesi sayesinde yücelir anlamında zǐ yǐ mǔ guì (子以母贵) uygulaması, dönemin soy sistemini ve veraset düzenini belirleyen temel ilkelerden biridir. Bu ilkenin amacı taht mücadelelerini önleyerek istikrarı sağlamaktır. Wang Guowei (王國維), ataerkil sistemin temel amacını şu şekilde değerlendirmektedir: “Varis seçimi, erdem veya yetenek gibi yoruma açık ölçütlere bırakılırsa, bu durum insan iradesinin devreye girmesine, dolayısıyla suistimallere ve iç çatışmalara neden olur. Ancak düzen annenin statüsü gibi doğal ve değişmez bir kurala dayandırıldığında rekabet ve çatışma ortadan kalkar. Dünyada en büyük fayda düzenin sağlanmasıdır, en büyük zarar ise çekişmedir” (akt. Gao, 2018, s. 56-57).

Bu ilkenin yazılı kaynaklardaki en eski kaynağı, Konfüçyüsçü klasiklerden olan *Gongyang Zhuan* adlı eserin Yin Gong bölümünde yer alan “Oğul annesi sayesinde yücelir, anne oğul sayesinde yücelir (子以母贵, 母以子贵).” ifadesidir. Bu bölümde Lu Devleti'nde hükümdar olan Hui Gong'un, Yin Gong ve Huan Gong adında iki oğlunun bulunduğu anlatılmaktadır. Yaşça büyük ve erdemli olan Yin Gong devlet yönetimini fiilen yürütmekteydi. Ancak Huan Gong'un annesi Zhongzi daha yüksek statüye sahip olduğundan, soy düzeni açısından Huan Gong, Yin Gong'un önüne geçmekteydi. *Gongyang Zhuan*'da bu durum şöyle anlatılmaktadır:

“Huan (桓) küçüktü fakat soyluydu; Yin (隱) büyüktü fakat daha aşağı konumdaydı... Yin hem büyük hem erdemliydi, neden tahta çıkmaya uygun görülmedi? Çünkü veliaht (meşru eşin oğulları arasında) erdemle değil yaşla belirlenir. Veliaht (meşru eşin oğlu değilse), yaşa göre değil soyluluğuna göre belirlenir. Huan neden soyluydu? Çünkü annesi soyluydu (贵). Annesi soyluyorsa oğlu neden soylu olur? Çünkü oğul annesi sayesinde yücelir, anne oğul sayesinde yücelir.” (Gongyang Zhuan, Yin gong 1, ty.)

Buradan anlaşıldığı üzere soyluluk annenin statüsüne bağlı olarak anneden çocuğa geçmektedir. Yin ile Huan, her ikisi de meşru eşin değil yan eşlerin oğullarıdır. Huan'ın annesinin sağ yan eş olması ve statüsünün Yin'in annesinden daha yüksek olması ona tahta

geçme hakkı tanımıştır. *Gongyang Zhuan*'ın belirttiği veraset sıralaması şöyledir: Meşru eşin oğlu yoksa sağ yan eşin oğlu, sağ yan eşin oğlu yoksa sol yan eşin oğlu veliaht olur. Eğer hiçbirinin oğlu yoksa sırasıyla meşru eşin kız kardeşi ve yeğeni olan cariyelerin oğlu, sonra sağ ve sol cariyelerin yeğenleri tahta geçebilir (*Gongyang Zhuan*, 1 juan, 42). Bu sıralamanın tümüyle annenin statüsünü esas aldığı ve hem meşru eşin hem yan eşlerin konumunun belirli bir hiyerarşi içinde olduğu anlaşılmaktadır.

Gongyang Zhuan'daki aynı kaydın devamında anne oğul sayesinde yücelir ifadesi de yer almaktadır. Bu ifade ilk bakışta zǐ yǐ mǔ guì ile karşılıklı bir statü ilişkisi gibi görünse de birbirinden farklı koşullarda işleyen iki ayrı durumu anlatmaktadır. Buna göre oğul annesinin statüsü üzerinden değer kazanırken oğulun yükselmesi de annenin statüsünü yükseltmektedir.

Mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵), kelime anlamıyla “anne oğul sayesinde yücelir” anlamına gelir. Buradaki guì (贵) karakteri yalnızca saygınlığı değil aynı zamanda aile içindeki statüyü, törensel konumu ve toplumsal itibarı da ifade eder. Bu, geleneksel Çin toplumunda ataerkil soy düzeni içinde kadının konumunun doğurduğu oğul üzerinden tanımlandığını göstermektedir. Özellikle aile soyunun erkek çocuk üzerinden devam etmesi, anneliği kadının statüsünü belirleyen en önemli unsur haline getirmiştir. Bir kadının evlilikteki birincil görevi ve varlık sebebi bir erkek çocuk dünyaya getirmektir; çocuk sahibi olamamak veya erkek çocuk doğuramamak kadının statüsünü sarsan ve boşanma sebebi sayılan bir başarısızlık olarak kabul edilmiştir (Yao, 2005, s.333; Yang, 2019). Bu nedenle bir kadının aile içindeki değeri çoğu zaman doğurduğu oğul, oğlunun varisliği, siyasal yükselişi veya toplumsal konumu ile ilişkilendirilmiştir (Wu ve Li, 2011, s.136-140).

İlkbahar-Sonbahar döneminden (MÖ 770-476) itibaren mǔ yǐ zǐ guì uygulaması görülmeye başlanmıştır. Meşru eşten oğul bulunmadığı durumlarda hanedanın devamı için cariyelerinden doğan oğulların tahta çıkarılması sistemin içerisinde zaten mevcuttur. Ancak bu süreçte, meşru varis varken diğer oğulların tahta çıkarılması ve meşru statüye yükseltilmesi gibi uygulamalar da görülmüştür. Bu duruma Wang You ve Bao Si olayı örnek olarak gösterilebilir. Sima Qian, *Shiji*'de Wang You'nun meşru eşini azletmek ve ondan doğan veliaht oğlu Yijiu'yu görevden almak istediğini; onun yerine çok sevdiği cariyesi Bao Si'yı imparatoriçe ve ondan doğan oğlu Bofu'yu veliaht yapmayı planladığını aktarmaktadır (Sima, *Shiji*, Zhou benji, 37). Bu tür girişimler yalnızca saray içi güç mücadelelerini değil, aynı zamanda soy düzenini ve meşruiyet anlayışını da sarsmıştır. Bununla birlikte cariyeden doğan oğul hükümdar olduğunda bile annesi hâlâ düşük bir statüde kalmıştır. Bu durum, mǔ yǐ zǐ guì uygulamasının ortaya

çıkmasına zemin hazırlamış; annenin statüsünün oğlunun konumuna bağlı olarak yükseltilmesi zamanla veraset düzenini destekleyen bir uygulamaya dönüşmüştür.

Gongyang ekolünde yakınlığa öncelik verme (qīn qīn, 亲亲), statüye saygı gösterme (zūn zūn, 尊尊) esas alınmaktadır (Gao, 2018 s. 78,84,85). Annenin değeri, oğul sayesinde değil, kendi aile kökeni ve meşru eş, yan eş, cariyeye gibi konumuna göre belirlenmektedir. Ancak zamanla oğul konumuna bağlı olarak annenin statüsünün yükseltilmesi de tartışılmaya başlanmıştır. He Xiu, Gongyang Zhuan'a yazdığı şerhte “Cariyenin oğul tahta geçerse, annesi furen (夫人) unvanını alabilir; Chengfeng bunun örneğidir” (He, t.y., Gongyang Jing Zhuan Jiegu, Yin Gong 1,) diyerek annenin statüsünün oğlunun konumuna bağlı olarak yükselebileceğini belirtmektedir. Ancak bu durum Zhou döneminin temel ilkeleriyle doğrudan çelişmektedir. Liji Quli'de, “İmparatorun eşine hòu (后), feodal beylerin eşine furen (夫人) denir” ifadesiyle unvanların belirli bir statüye özgü olduğu ve sonradan verilebilecek bir unvan olmadığı belirtilmektedir (Liji,ty., Quli.) Furen unvanı esas olarak yalnızca meşru eşe ait kabul edilmekte ve cariyeler bu statünün dışında tutulmaktadır. Dolayısıyla mü yǐ zǐ guì anlayışı, cariyeyi meşru eşe yakın bir konuma yükselttiği için, Du Yu'nün *Zuo Zhuan* (左传) üzerine yazdığı yorumda da yer alan “iki meşru eş olmaz (无二嫡)” anlayışıyla çelişmektedir (akt. Yao, 2005, s. 321). Zheng Xuan (郑玄) bu ilkeye bağlı kalınması gerektiğini savunmuştur. Ona göre “hükümdar cariyeye olan annesini yüceltirse, meşru annenin konumu nasıl korunacaktır? Cariye zaten düşük statülü bir konumdadır; yalnızca belirli görevleri geçici olarak yürütmektedir. Bu durumda onun yeniden furen (夫人) statüsüne yükseltilmesi nasıl mümkün olabilir?” (akt. Gao, s. 76) Nitekim Gongyang Zhuan ve Guliang Zhuan'da yer alan “Velihtı değiştirmeyin. Cariyeyi eş yapmayın. Kadınların devlet işlerine karışmasına izin vermeyin. Kadın, içte kendi yerinde durmalıdır” (Gongyang Zhuan, Juan 5; Guliang Zhuan, Xigong 5) ifadeleri, kadınların siyasal alan dışında tutulduğunu ve hiyerarşik düzenin korunmasının esas alındığını göstermektedir. Cariyeyi eş yapmama (无以妾为妻) anlayışı dönemin önemli devlet anlaşmalarında da yer almıştır. Yanggu toplantısında Qi Huan Gong bu ilkeyi açıkça ilan etmiş (Gongyang Zhuan, Xigong 3. Yıl), Kuiqiu ittifakında da aynı hüküm tekrarlanmıştır (Guliang Zhuan, Xigong 9.Yıl). Lu Ai Gong döneminde ise bir cariyeyi *furen* ilan etmek isteyen hükümdarın girişimi, “Li (礼)’ye göre böyle bir uygulama yoktur” gerekçesiyle kesin biçimde reddedilmiş; halk da bu uygulamayı hoş karşılamamıştır (akt. Zou, 2012, s. 150). Gao Rujie, mü yǐ zǐ guì ilkesinin Zhou düzeninde hiçbir dayanağı bulunmayan ve başlı başına ayrı bir tartışma zemini oluşturan yeni bir anlayışı temsil ettiğini ifade etmiştir. (Gao, 2023, s. 65).

Mü yǐ zǐ guì uygulamasına itiraz eden Zheng Xuan'ın yanı sıra, Fan Ning de aynı görüşü desteklemektedir: “Furen, meşru eşe verilen bir unvandır; cariyeyi yüceltmek için kullanılan bir unvan değildir. Annesini yüceltirken aslında babasını küçültmüş olur.” (akt. Zou, 2017, s. 146) *Guliang Zhuan*'da Chengfeng'in *furen* yapılmasını "cariyeyi yüceltmeye yönelik bir ifade" olarak değerlendirmekte ve bunu "doğru değildir" şeklinde nitelendirmektedir (Guliang Zhuan, Xigong 8 nian). Hu Anguo ise “meşru ve gayrimeşru ayrımını bozmuştur” (akt. Zou, 2017, s. 146). Liu Fenglu, mü yǐ zǐ guì ifadesinin Konfüçyüs'ün özgün öğretisinde ya da Zhou ritüellerinde bulunmadığını; Han döneminde cariyelerden doğan imparatorların kendi annelerine güç kazandırmak amacıyla metne sonradan eklenen siyasi bir kurgu olduğunu savunmaktadır: “Gongyang ekolünün öğretisini yaymak isteyen klasikçiler, 'oğul anne sayesinde yücelir' ifadesinin altına 'anne oğul sayesinde yücelir' sözünü eklediler.” (akt. Gao, 2018, s. 58). Zou Yuanzhi ise bu anlayışın Han döneminin başlarında ortaya çıkan toplumsal bir söylem olduğunu ve Gongyang Zhuan'ın Han Jing Di döneminde yazıya geçirilirken metne dahil edildiğini belirtmektedir (Zou, 2017, s. 146). Nitekim Zhao Yi (赵翼)'nin “Han hanedanının ilk döneminde imparatorların eşleri çoğunlukla düşük sosyal statüden gelmektedir (akt.Zou, 2017, s. 146)” tespiti de bunu destekler niteliktedir.

Başlangıçta bir ritüel ihlali olarak görülen bu uygulama, özellikle Han döneminde meşrulaştırılmış ve sonraki hanedanlarda zaman zaman uygulanmıştır. Han hanedanı boyunca cariyeden doğan imparatorların annelerinin yüceltilmesi birçok kez gerçekleşmiş; bu uygulamaların neredeyse tamamında Gongyang Zhuan'daki mü yǐ zǐ guì ifadesi dayanak olarak kullanılmıştır (Zou, 2017, s. 147-148). Batı Han'dan Doğu Han'a kadar pek çok imparator annelerine “İmparatoriçe Anne (皇太后)” veya “Saygıdeğer İmparatoriçe (恭皇太后)” unvanları vermiş; devlet görevlileri bu atamaları yaparken “anne oğul sayesinde yücelir” ifadesine dayanmıştır (Hou Hanshu, Aidi Ji). İmparator Ai'nin annesi Fu'yu “Büyük İmparatoriçe Anne” olarak yüceltme girişimi, mü yǐ zǐ guì anlayışının imparator annelerinin statüsünü yükseltmek için kullanıldığını göstermektedir (akt. Xiang ve Jiao,2024, s. 59) Ancak Shi Dan ve Wang Mang “başkasının soyunu devralan, onun oğlu olur” anlayışına dayanarak uygulamaların soy düzenini bozduğunu savunmuştur (akt. Xiang ve Jiao,2024, s.57).

Çin tarihinde yönetimde bulunan İmparatoriçe Lü (吕)ve Cixi (慈禧), zǐ yǐ mü guì ve mü yǐ zǐ guì ilkelerinin en iyi örneklerindedir. Her biri bu ilkelerin farklı bir yönünü temsil etmektedir. İmparatoriçe Lü, İmparator Gaozu'nun meşru eşidir ve oğlu Hui annesinin meşru eş konumu sayesinde veliaht olarak tahta çıkmıştır. Bu nedenle zǐ yǐ mü guì ilkesinin bir örneği olarak öne çıkmaktadır. İmparatoriçe Cixi ise tam tersini temsil etmektedir. Bir cariyeye olarak

saraya alınan Cixi'nin İmparator Xianfeng'in tek erkek çocuğunu doğurmasıyla statüsü hızla yükselmiş; oğlu tahta çıkınca Cixi naibe olarak 47 yıl boyunca imparatorluğu fiilen yönetmiştir. Bu nedenle Cixi, mǔ yǐ zǐ guì ilkesinin en iyi örneklerinden biridir.

Mǔ yǐ zǐ guì ilkesi bir yandan anneliğe belirli bir statü kazandırırken, diğer yandan ciddi sorunlara zemin hazırlamıştır. Velihtlık meselesi yalnızca oğullar arasındaki bir veraset sorunu olmaktan çıkmış anneler arasındaki rekabetin de merkezine yerleşmiştir. Saray tarihine bakıldığında pek çok cariyenin kendi oğullarını veliaht yapabilmek amacıyla entrikalara başvurduğu, rakip anneleri ve çocuklarını etkisiz bırakmaya çalıştığı görülmektedir. Öte yandan veliahtın annesinin sarayda güç sahibi olması anne tarafındaki akrabaların (wàiqī, 外戚) nüfuz kazanmasına yol açmıştır (Xiang ve Jiao, 2024, s. 57-58). Hou Han Shu'daki “Han hanedanının görkemli geleneği, anneleri yüceltmek ve anne soyunu onurlandırmaktır (Hou Han Shu, Huanghou Ji Xia,16)” ifadesi de bunu desteklemektedir. Bu nedenle annelerin ve anne tarafının siyasi müdahalelerini önlemek için son derece radikal önlemlere başvurulmuştur. Kuzey Wei döneminde oğlu tahta geçirip anneyi öldürmek anlamındaki “lǐ zǐ shā mǔ 立子杀母” veya oğul yüceldiğinde anne ölür anlamındaki “zǐ guì mǔ sǐ 子贵母死” sistemi bunun örneğidir. (Wei Shu, Huanghou Liezhuan Di Yi) Bu uygulamaya göre oğul veliaht ilan edildiğinde annesi öldürülmüştür. Bu durum oğul üzerinden yükselen annelik statüsünün saray siyasetinde aynı zamanda ciddi bir tehdit olarak algılandığını açıkça göstermektedir.

Sonuç olarak mǔ yǐ zǐ guì ilkesi, soy sisteminin temel hiyerarşisini ortadan kaldırmamış, cariyeden doğan oğulların tahta geçtiği durumlarda devreye giren bir uygulama olarak kalmıştır. Han döneminden itibaren güçlü bir meşruiyet aracına dönüşen bu ilke, kadınların sınırlı da olsa yükselmesine imkân tanırken onları aynı zamanda erkek soyuna bağımlı kılan ikili bir yapı oluşturmuştur.

3. OĞULA İTAAT İLKESİ (夫死从子)

Konfüçyüsçü ahlak sisteminde kadının toplumsal rolü üç itaat ilkesiyle çerçeveslendirilmiştir. Buna göre; kadın evlenmeden önce babaya, evlendikten sonra kocaya, koca öldükten sonra ise oğula itaatle yükümlüdür. Bu ilkenin son halkası olan “kocanın ölümünden sonra oğula itaat” ilkesi ilk bakışta annenin oğlunun otoritesi altına girdiğini düşündüren bir düzeni çağrıştırmaktadır. Ancak bu ilkedeki “从 (cóng)” kavramı yalnızca itaat etmeyi değil, dayanmak ve sorumluluğu paylaşmak anlamlarını da içermektedir (Yang, 2019). *Guimen yaoxun* (《闺门要训》) adlı esere göre kadının oğula tabi olması mutlak bir boyun eğme

değil; aile meselelerinde oğulla istişare etmesi, hatta gerektiğinde ona öğüt vermesi anlamına gelmektedir (akt. Ying, 2025, s. 62). Dönemin toplumsal yapısında kadının bağımsız bir yaşam sürme imkanının, mülkiyet hakkının ve ekonomik özgürlüğünün olmaması da kadını dul kaldığında oğlunun koruması ve desteğine bağımlı kılmıştır. Büyük oğulun yaşı küçükse annenin görevi onu yetiştirip aile düzenini sürdürmektir. Oğul yetişkinse annesine bakmak ve korumakla yükümlüdür. Dolayısıyla oğula itaat ilkesi yalnızca annenin oğula bağlılığını değil oğulun da annesine karşı sorumluluğunu içermektedir. Bu nedenle oğula itaat ilkesi, yalnızca ataerkil bir otorite ilişkisi değil aynı zamanda soyun devamını, aile içi düzeni ve karşılıklı sorumluluk ilişkisini korumaya yönelik bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

Geleneksel Çin toplumunda aile içindeki düzende öncelik sırası şu şekilde işlemektedir: önce statü, ardından yaş-kuşak hiyerarşisi (zhǎng yòu zhī xù, 长幼之序), en son ise cinsiyet farkı gelmektedir (Liao, 2006, s. 119). Buna göre anne, yaş ve kuşak bakımından üstün olduğu için aile içinde saygı görürken, soyun devamı ve ailenin toplumdaki temsilinde oğul daha önemli bir konumdadır. Anne otoritesi daha çok ev içi ilişkilerle sınırlıyken, oğula itaat ilkesi ailenin dış dünyayla ilişkisini ve soy düzenini belirler.

Margery Wolf'un ortaya koyduğu “子宫家庭 (zǐ gōng jiā tíng)” yani anne merkezli aile kavramı oğula itaat ilkesinin aile içindeki işleyişini anlamak açısından önemlidir. Bu yapı, annenin merkezde olduğu, çocukların bağlılık ve duygusal ilişkiler üzerinden bu yapıya dâhil olduğu bir aile biçimidir. Wolf'a göre ataerkil toplumda kadın, aile yapısı içinde ikincil bir konumda yer alsada kendi çocuklarıyla, özellikle oğullarıyla, kurduğu bağ üzerinden anne merkezli bir etki alanı oluşturur. Kadın için oğul yalnızca soyun devamını sağlayan bir erkek çocuk değil; aynı zamanda yaşlılık güvencesinin, aidiyet hissini ve aile içindeki konumunun merkezidir. Kız çocukları evlenince bu ağdan ayrılırken erkek çocuklar annelerinin yanında kalmaya devam eder; bu sayede anne, oğulları aracılığıyla aile içindeki varlığını sürdürür (Wolf, 1972, s. 32-41). Bu açıdan bakıldığında oğula itaat ilkesi, yalnızca annenin oğula tabi olduğu bir ilişkiyi değil; annenin oğul aracılığıyla aile içindeki etkisini koruyabildiği dolaylı bir güç mekanizmasını da ifade etmektedir. Bu güç, bağımsız bir otoriteye değil, oğul merkezli aile düzeninin izin verdiği sınırlar içinde işleyen bir etki alanına karşılık gelmektedir.

Diao ve Wang'ın (2014), Kuzey Song dönemine ilişkin araştırmaları, bu ilkenin her zaman uygulanmadığını göstermektedir. Özellikle kocanın erken öldüğü ve oğulun henüz küçük olduğu durumlarda ilke fiilen uygulanmamaktadır. Dul kalan kadınların önemli bir kısmının yeniden evlendiği, bazılarının çocuklarını yanına alarak kendi ailesine döndüğü,

oğulları yetişkin olsalar bile pek çok kadının onların davranışlarını yönlendirmeye devam ettiği görülmektedir (Diao ve Wang, 2014, s. 108–113). Bu tespitler, ilkenin teorik düzeydeki varlığıyla toplumsal pratikteki işleyişi arasında fark bulunduğunu göstermektedir.

Bu ilke aynı zamanda saray düzeninde de görülür. Hükümdar öldüğünde oğlu tahta geçer. Veliht küçük yaştaysa annesi onun adına yönetimde söz sahibi olur. Bu durum anne oğul sayesinde yücelir anlayışını da destekler. İmparatoriçe annelerin görevi, oğullarını yetiştirmek ve onlara rehberlik etmek olarak görülmüş doğrudan devlet yönetimine müdahale etmeleri istenmemiştir. Eğer tahta geçen oğul yetişkin ise, annesinin sarayda geri planda kalması ve oğlunun otoritesi altında huzurlu bir yaşam sürmesi beklenmiştir (Yang,2019). Bu beklenti, oğula itaat ilkesinin saray hiyerarşisi içinde nasıl işlediğini açıkça göstermektedir. Nitekim bir kadının devlet yönetimini fiilen ele geçirmesi “tavuğun sabah ötmesi (pīn jī sī chén, 牝鸡司晨)” olarak nitelendirilmiş ve doğal düzenin bozulması şeklinde yorumlanmıştır (Liao Qun, 2006, s. 119). Anne, oğulun otoritesine saygı göstermek ve onun belirlediği çerçevede yaşamak zorundadır. Ancak özellikle imparatorun küçük yaşta tahta çıktığı dönemlerde bu ilkenin zorunluluklar, güç mücadeleleri ve kişisel hırslar nedeniyle her zaman uygulanamadığı görülmektedir. Han döneminden Qing dönemine kadar uzanan süreçte bazı imparatoriçe anneler, naibe sıfatıyla devleti fiilen yönetmiş böylece oğula itaat etmesi gereken annenin otorite sahibi olduğu örnekler ortaya çıkmıştır. Han döneminde İmparatoriçe Lü on altı yıl boyunca iktidarı elinde tutmuş; Kuzey Wei’de İmparatoriçe Feng oğlunu tahttan çekilmeye zorlamış; Song’da İmparatoriçe Liu, oğlu Renzong adına naiplik yaparak fiilen ülkeyi idare etmiş; Qing’de ise İmparatoriçe Cixi, oğlu Tongzhi ve yeğeni Guangxu dönemlerinde yaklaşık yarım asır boyunca yönetimde bulunmuştur. Buradan anlaşıldığı üzere bazı dönemlerde imparatoriçe annelerin, anne oğul sayesinde yücelir ilkesini anne oğul üzerinden hükmeder biçimine dönüştürdükleri söylenebilir. Bu örnekler, oğula itaat ilkesinin mutlak bir kural olmadığını, güç dengelerine ve siyasi koşullara göre esneyebilen bir düzenleme olduğunu göstermektedir.

Bu ilkenin yorumlanması da tarih boyunca farklılıklar göstermiştir. Bazı yorumcular oğula itaat ilkesini annenin oğula mutlak itaati şeklinde değerlendirirken, Qing dönemine ait Guimen Yaoxun’de “itaat(从)” kavramı daha esnek biçimde yorumlanmış; annenin aile meselelerinde oğulla istişare etmesi ve gerektiğinde ona öğüt vermesi gerektiği savunulmuştur (Ying, 2025, s. 62). Doğu Jin dönemi düşünürü Jiang Bin (江彬) ise meseleyi farklı bir açıdan ele almaktadır: Jiang Bin’e göre, oğulun annesine unvan vermesi, doğal hiyerarşiyi tersine çeviren bir eylemdir ve bu durum hem aile içi düzeni hem de toplumsal düzeni tehdit eder (akt. Gao, 2023, s. 72).

Cariyeden doğan bir oğul imparator olduğunda annesine “imparatoriçe anne” unvanı vermek istediğinde, bir tören düzenlenir ve anne bu unvanı kabul etmek için oğlunun huzurunda eğilmek zorunda kalır. Bu da annenin evlada tâbi olması demektir. Oysa anne doğası gereği oğuldan üstündür. "Gök yücedir, yer alçaktır; ad ve mevki belirlenmiştir. Anne yüce, evlat aşağıdadır; insan ilişkilerinin düzeni böyledir. Siz bir kadını yüceltmek isterken aslında onu aşağı düşürüyorsunuz" (Jin Shu, Juan 11) der ve çözüm olarak bu kararın oğulun kendi iradesiyle değil, ata tapınağına danışılarak li'ye (禮) uygun olarak verilmesi gerektiğini, böylece annenin oğula tabi görünmesi gibi hiyerarşiyi bozan bir durumun ortaya çıkmayacağını savunur (akt. Gao, 2023, s. 72; Jin Shu, Juan 11). Jiang'ın bu değerlendirmesinden anlaşılacağı üzere annenin oğul sayesinde konumu yükselirken aynı zamanda anne oğluna tabi olmaktadır. Bu nedenle unvan Li'ye uygun şekilde verilirse anne oğula değil atalara tabi olacaktır. Bu durum aslında düzenin korunması açısından da önemlidir.

Sonuç olarak oğula itaat ilkesi, kadının oğula tamamen bağlı olduğu tek yönlü bir düzeni değil; ataerkil yapıyı sürdürürken anneye de belirli ölçüde etki alanı tanıyan bir düzeni ifade etmektedir. Ayrıca annenin sahip olduğu statünün bağımsız bir otoriteye dönüşmesini engelleyerek onu oğul merkezli hiyerarşik düzen içinde yeniden konumlandırmaktadır.

4. İYİ EVLAT (孝) İLKESİ

Geleneksel Çin düşüncesinde aile ilişkilerinin, toplumsal düzenin ve devlet yönetiminin en temel ahlaki ilkelerinden biri olan xiào (孝), yani iyi evlat; ebeveyne saygı, bağlılık ve bakım yükümlülüğünü ifade eder. Xiào 孝 karakteri, üstte “yaşlı (lǎo 老)”, altta ise onu taşıyan veya destekleyen “çocuk/oğul (zǐ 子)” karakterlerinin birleşimidir. Bu, yaşlı kuşağın genç kuşak tarafından taşınmasını ve sürdürülmesini simgeler. Doğu Han döneminde Xu Shen'in kaleme aldığı *Shuowen Jiezi*'de xiào şöyle tanımlanır: “Anne babaya iyi hizmet eden kişidir; 老 (yaşlı) karakterinin kısaltılmış biçiminden ve 子 (çocuk) karakterinden oluşur; çocuk yaşlıyı taşır” (Xu, Shuowenjiezi, Juan 9, Lao bu ,5358). *Er ya* 'da xiào şöyle açıklanır: “Anne babaya iyi davranmak xiào'dır” (Er ya, Shixun, 98). Konfüçyüs ise “xiào, erdemin temelidir” (Xiaojing, Kai zong ming yi, 1) diyerek bu ilkeyi ahlaki gelişimin başlangıç noktası olarak konumlandırmaktadır.

Erken dönem kayıtlarına bakıldığında xiào kavramına, ilk olarak Konfüçyüs öncesinde, Shang Dönemi'ne (MÖ 1600-1045) ait jiǎgǔwén (甲骨文) kehanet kemikleri üzerinde rastlanmaktadır (Wei, 2023, s.563; Zhao ve Li, 2022,35; Wang ve Tian, 2023, s. 287; Hàn diǎn).

Batı Zhou döneminde (MÖ 1045-771) ölen ebeveynlere ve atalara ritüellerde yiyecek sunulmasını ifade etmektedir (Shangshu, Wenhou zhi ming, 1). Konfüçyüs ise xiào'ı ritüel uygulamanın ötesinde ele almış; aile içi sevgi, itaat ve saygı göstermek olarak yorumlamıştır. Konuşmalarda (论语) ise xiào kavramından pek çok kez bahsedilmektedir. Konfüçyüs, “İyi evlat olmak nedir?” sorusuna “anne babaya karşı gelmemektir” yanıtını vermiş; ayrıca “Anne baban hayattayken onlara adetlere uygun davran, öldüklerinde adetlere göre cenaze törenlerini yap ve arkalarından kurbanlar sun” (Konuşmalar, 2021, s. 6) diyerek xiào ilkesinin yalnızca ebeveyn hayattayken değil, ölüm sonrasında da devam eden bir yükümlülük olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde Konfüçyüs, “Babasının ölümünün üzerinden uzun zaman geçtikten sonra da babasının yolundan gidiyorsa o kişiye iyi evlat denebilir.” diyerek ebeveynin ölümünden sonra da bağlılığın sürmesi gerektiğini ifade etmektedir (Konuşmalar, 2021, s. 22). Konfüçyüsçü düşüncede anne babaya karşı saygı ve bağlılık, toplumun temel ahlaki değerlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Konfüçyüs bunu şu sözlerle ifade etmektedir: “Şimdilerde iyi evlat olmak, anne babanın karnını doyurmaktır diye düşünülüyor. Ancak bunu atlar ve köpekler için bile yapıyoruz; eğer büyüklere karşı saygı olmazsa arada ne fark kalır?” (Konuşmalar, 2021, s. 6). Bu ifadede Konfüçyüs, xiào anlayışının yalnızca maddi bakım sağlamaktan ibaret olmadığını; ebeveynlere karşı içten saygı ve bağlılığı da kapsadığını vurgulamaktadır.

Konfüçyüs'e göre xiào, toplumsal düzenin de temelidir. “İyi evlat olan ve büyüklerine saygı duyanın başkaldırdığı görülmemiştir” (Konuşmalar, 2021, s. 1) ifadesi, aile içindeki saygı ve itaat anlayışının toplumsal ve siyasal düzene de yansıdığını göstermektedir. Bu nedenle xiào, yalnızca ebeveyn-çocuk ilişkisini değil, aynı zamanda yöneten-yönetilen ilişkisini de düzenleyen bir ilke hâline gelmiştir.

Konfüçyüs'ün üç yıllık yas süresi üzerine öğrencisi Zai Wo ile yaptığı diyalog da anne-oğul bağı içinde annenin önemini dolaylı olarak ortaya koymaktadır. Zai Wo, üç yıllık yas süresinin fazla olduğunu ve bir yılın yeterli olacağını söylediğinde Konfüçyüs şu soruyu yöneltir:

Ana baba öldükten sonra üç yıl geçmeden beyaz pirinçten pilav yesen ve süslemeli elbiseler giysen gönlün rahat eder mi?” Zai Wo'nun “Eder” yanıtı üzerine Konfüçyüs şöyle der: “Eğer rahat edebileceksen o zaman yap! Üst İnsan bu zamanda yas elbiseleri giyer, lezzetli şeylerin tadını bilmez, müzik dinlerken mutlu olmaz, evde rahat oturamaz.” Zai Wo ayrıldıktan sonra Konfüçyüs sözlerini şöyle tamamlar: “Zai Yu'de erdem yok! Erkek veya kız çocuk doğduktan üç yıl sonra ana babanın

kucağından ayrılır. Ana babaya iyi bir evlat olmak için üç sene yas, Göğün Altı'nda her yerde aynıdır. Zai Yu, ana babasının kucağında üç yıl onların koruması ve sevgisinde kalmamış mıdır? (Konuşmalar, 2021, s. 122)

Konfüçyüs burada hem anne hem babayı birlikte ifade etse de doğumundan itibaren çocuğa asıl bakımı veren annedir. Bu nedenle üç yıllık yas süresi annenin emeğine ve bağına karşılık bir minnet göstergesi olarak da okunabilir. Guo Jujing (郭居敬)'in *Ershisi Xiao* (二十四孝) derlemesindeki örneklerin 15'i yalnızca anneye yönelik xiào davranışlarını konu alırken sadece 5'i hem anne hem babayı kapsamaktadır (akt. Yang, 2019). Bu durum xiào ilkesinde anneye yönelik bağlılık ve minnet anlayışının öne çıktığını göstermektedir.

Geleneksel Çin aile hiyerarşisinde baba, otorite ve toplumsal statünün temel temsilcisi olsa da xiào ilkesi, annenin aile içindeki konumunun meşru ve görünür hâle gelmesinde rol oynamıştır. Anne sıfatıyla kadın, xiào ilkesi aracılığıyla oğul üzerinde ahlaki bir otorite kurabilmektedir. Ancak bu otorite, aile hiyerarşisinde baba otoritesinin üstüne çıkmamaktadır. Dolayısıyla xiào kadını sistemin dışına çıkarmaz; aksine onu sistemin en sadık koruyucusu haline getirir. Bir anne, oğluna iyi evlat bilincini aşılıyarak aslında gelecekte tabi olacağı otorite figürünü kendisi şekillendirmektedir (Ying, 2025, s. 62). Böylece anne, xiào aracılığıyla aile içinde belirli bir saygınlık kazanmakta; ancak aynı zamanda oğlunun otoritesini meşrulaştıran ve ona bağlı kalan bir konumda yer almaktadır. Bu nedenle xiào; zǐ yǐ mǔ guì, mǔ yǐ zǐ guì ve fū sǐ cóng zǐ ilkeleriyle birlikte anne–oğul ilişkisindeki statü ve sınırlandırma düzenine ahlaki bir temel oluşturmaktadır.

5. Zǐ Yǐ Mǔ Guì, Mǔ Yǐ Zǐ Guì, Fū Sǐ Cóng Zǐ VE XIÀO İLKELERİNİN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ

Önceki bölümlerde oğul anne sayesinde yücelir, anne oğul sayesinde yücelir, koca öldüğünde oğula itaat ve iyi evlat ilkeleri ayrı ayrı ele alınarak her birinin geleneksel Çin toplumunda anne–oğul ilişkisini düzenleme biçimleri, tarihsel kökenleri ve pratikteki işleyişleri detaylandırılmıştır. Bu ilkeler, geleneksel Çin toplumunda anne–oğul ilişkisini düzenleyen, birbirini tamamlayan ve zaman zaman birbiriyle çelişen bir sistem oluşturmaktadır. Biri statüyü belirler, biri statünün ters yönde işlemesine imkân tanır, biri aile içi otoriteyi düzenler, diğeri ise bütün bu ilişkilere ahlaki bir görünüm kazandırır. Bu ilkelerin her biri farklı bir işlev üstlense de temelde kadının aile içindeki konumu oğul ve soyun devamı üzerinden tanımlanmaktadır. Böylece kadının aile ve toplum içindeki konumu bağımlı ve koşullu bir yapı içinde

şekillenmektedir. Dolayısıyla bu ilkelerin birbirini nasıl tamamladığı ve hangi noktalarda çatıştığı, sistemin işleyişini anlamak açısından önemlidir.

Zǐ yǐ mǔ guì anlayışında oğlun veraset bakımından konumu annesinin statüsüne bağlıdır; özellikle meşru eşten doğma şartı, çocuğun miras ve taht sıralamasındaki önceliğini belirleyen temel unsurdur. Bu ilke Zhou soy sisteminin değişmez bir kuralı olarak annenin evlilik anında belirlenen statüsünü mutlak kılar; bu sayede oğul yücelir, annenin konumu ise oğlunun yükselişiyle değişmez. Böylece yalnızca aile içi değil toplumsal ve siyasal düzeni de ayakta tutar. Bu ilke xiào ile de uyum içindedir: Anneye gösterilen saygı ve bağlılık aynı zamanda oğlun ahlaki açıdan meşru ve erdemli kabul edilmesini sağlar. Xiào yalnızca anneyi koruyan bir değer değil, oğlun otoritesini ahlaki bir zemine oturtmasının da bir yoludur.

Zǐ yǐ mǔ guì ile fū sǐ cóng zǐ arasındaki ilişki ise daha dolaylı ve karmaşıktır. Zǐ yǐ mǔ guì oğulun statüsünü annesinin konumuna bağlayarak meşrulaştırırsa da bu durum oğulun otoriteyi doğrudan anneden devraldığı anlamına gelmemektedir. Otorite esas olarak ataerkil soy düzeni ve veraset sistemi tarafından belirlenmiştir. Fū sǐ cóng zǐ ise kocanın ölümüyle birlikte aile içindeki otoriteyi oğula devrederek bu düzeni işler hale getirir. İki ilke bu noktada birbirini tamamlar: Anne oğula statü sağlar, oğul ise bu statüyü kendi konumunu güçlendirmek için kullanır. Dolayısıyla Zǐ yǐ mǔ guì başlangıçta anne üzerinden kurulan bu statü ilişkisini mümkün kılarken fū sǐ cóng zǐ onu oğul merkezli bir otorite düzenine dönüştürür. Bu iki ilke arasındaki ilişki, statü ile otoritenin birbirini destekleyip meşrulaştırdığı bir yapıdır.

Zǐ yǐ mǔ guì ile mǔ yǐ zǐ guì ifadeleri incelendiğinde karşılıklı bir ilişki gibi görülmektedir. Biri oğulun anne sayesinde, diğeri annenin oğul sayesinde yüceldiğini ifade eder. Ama burada bir eşitlik bulunmamaktadır. Mǔ yǐ zǐ guì anlayışında kadın, doğurduğu erkek çocuk sayesinde görünürlük ve saygınlık kazanır. Böylece annelik, soyun ve hanedanın devamlılığıyla doğrudan ilişkilendirilen bir konuma yerleştirilmektedir. Her iki durumda da belirleyici olan oğuldur. Anne oğlun statüsünü belirlese de annenin kendi konumu yine oğul üzerinden anlam kazanır. Mǔ yǐ zǐ guì ilkesi ile xiào ilkesi de uyumludur. Cariyeden doğan oğlun tahta geçmesiyle annesinin imparatoriçe anne konumuna yükselmesi düzen açısından statü dengesini sağlarken aynı zamanda oğulun annesine olan bağlılığı ve saygısının iyi evlatlık ahlakı içinde bir karşılığı olarak da düşünülebilir. Ancak bu durum anneye törensel saygının bir ifadesidir ve belirli istisnalar dışında anneye yönetime karışma hakkı tanımamaktadır.

Mǔ yǐ zǐ guì ile fū sǐ cóng zǐ ilkeleri ise birbiriyle çatışır. Oğlunun statüsü sayesinde yükselen annenin aynı zamanda ona tabi olması beklenmektedir. Bununla birlikte bu iki ilke sistem içinde uyum içindedir; annenin statüsü oğul aracılığıyla yükseldiğinde, oğula itaat ilkesi

onun yönetime müdahalesini sınırlandırarak oğulun otoritesini korumuş olur. Ancak mǔ yǐ zǐ guì ilkesiyle imparatoriçe anne konumuna yükselen bazı kadınların devlet yönetimine doğrudan müdahale ettiği örnekler mevcuttur. Örnekler annenin oğul karşısında üstün konuma geçebildiğini düşündürebilir; ancak bu kadınların iktidarı, çoğunlukla oğulun küçüklüğü, zayıflığı veya siyasal koşulların yarattığı geçici boşluklarla ilişkilidir. Oğul yetişkin ve güçlü olduğunda annenin konumu yeniden tanımlanır. Bu örnekler sistemin kendi içindeki esnekliklerini ve geçici kırılmalarını göstermektedir. İstisna kaideyi bozmaz fakat sınırlarını daha görünür kılar.

Xiào ile fū sǐ cóng zǐ ilkeleri arasında da çelişki olduğunu görülmektedir. Eğer oğul Xiào ilkesi gereği annesine hürmet ve itaat ediyorsa, bu durum annenin oğula itaat etmesinin nasıl mümkün olduğu sorusunu gündeme getirir. Bu sorunun yanıtı şu şekilde verilebilir: bu ilkelerdeki itaat kavramı farklı anlamlara gelmektedir. Xiào'daki itaat, oğulun annesine karşı bakım, sorumluluk ve saygısını kapsayan ahlaki bir yükümlülüktür. Fū sǐ cóng zǐ'daki itaat ise aile reisliği ve soy devamlılığına ilişkin sorumlulukların oğula geçmesiyle ilgilidir (Liao, 2006, s. 120). Anne aile içindeki yönetim ve maddi konularda oğluna tabi olurken oğul da anneyi koruyup gözetmekle yükümlüdür. Ayrıca oğula itaat ilkesi, oğul küçük yaşta fiilen uygulanmadığı için annenin yetkisini arttırır. Oğul büyüdüğünde ise yetki oğula geçer. Bu durum saray düzeninde de görülmüştür. Güçlü bir anne oğlunun Xiào ilkesine bağlılığını kullanarak oğula itaatın uygulanmasını esnetebilirken; güçlü bir oğul oğula itaat ilkesini ileri sürerek annesinin müdahalesini sınırlayabilir. Sistem bu iki ilkeyle hem annenin saygınlığını hem de oğulun yönetimindeki otoritesini korumuş olur.

Bu ilkelerin birlikte işleyişi, yalnızca toplumsal ve siyasal olarak değil dilsel olarak da bazı çağrışımları görünür kılmaktadır. Bu noktada, mǔ yǐ zǐ guì ifadesine fonetik benzerlik üzerinden yeniden bakmak gerekir. İfadedeki “贵 (guì)” karakteri saygınlık, değer ve yüksek statü anlamlarını taşır ve annenin oğul aracılığıyla statüsünün yükseldiğini, yüceldiğini ifade eder. Ancak oğula itaat ve iyi evlat ilkeleri birlikte değerlendirildiğinde, sistemin yalnızca yüceltmeye değil, aynı zamanda düzenleme, sınırlandırma ve disipline etmeye de dayandığı görülmektedir. Bu noktada “贵 (guì)” karakteri ile fonetik açıdan benzerlik taşıyan “规 (guī)” karakteri de akla gelmektedir. Ton farkı nedeniyle tam bir eş seslilik bulunmasa da telaffuzdaki yakınlık kavramının anlamını düşünmeye imkân tanımaktadır. Bu iki karakterin anlamsal olarak kökenleri farklıdır. Ancak ikisi de toplumsal düzen ve hiyerarşiyle ilişkilidir. Bu nedenle aralarındaki ilişki etimolojik bir bağ olarak değil dilsel bir çağrışım niteliğinde değerlendirilmiştir.

Guī (規) karakteri; kural koyma, düzenleme ve sınırlandırma vb. anlamlarının yanı sıra temel olarak pergel anlamındadır (Hàn diǎn) Pergelin bir ucunun sabit kalıp diğer ucun hareket alanını belirleyerek daire çizmesi, guī (規) karakterinin düzenleme, sınırlandırma ve disipline etme anlamlarını ifade eden uygun bir metafor niteliğindedir. Geleneksel Çin aile düzeninde kadına tanınan hareket alanı da bu pergel metaforuyla açıklanabilir. Ev, aile ve çocuk, annenin hareket edebileceği dairenin sınırlarını çizer.

Bu çerçevede guì (貴) statüyü ve saygınlığı temsil ederken, guī (規) bu statüyü mümkün kılan ama aynı zamanda onu sınırlayan ve düzenleyen mekanizmayı ifade etmektedir. Mǔ yǐ zǐ guī denildiğinde, bu ses yakınlığı günlük hızlı konuşmada guī (規) çağrışımı da yapabilir. Bu çağrışım ise mǔ yǐ zǐ guī (母以子規) olarak okunduğunda Anne oğlu aracılığıyla sınırlandırılır/disipline edilir” olarak anlaşılabilir. Burada yücelme ile sınırlandırma aynı yapının birlikte işleyen iki boyutu olarak görülebilir. Anne-oğul ilişkisi bu açıdan değerlendirildiğinde anne oğlunu yetiştiren ve ona toplumsal normları öğreten kişidir. Ancak oğul büyüyüp belirli bir konuma ulaştığında, bu ilişki yön değiştirir. Bu kez oğul tarafından anne konumlandırılır ve gerektiğinde yönlendirilir. Böylece anne, oğul sayesinde statü kazanırken, aynı zamanda oğul merkezli düzenin belirlediği sınırlar içinde yer alır. Bu nedenle mǔ yǐ zǐ guī ifadesi yalnızca görünen anlamıyla annenin oğul sayesinde statü kazanmasını değil, bu statünün belirli sınırlar içinde var olmasını da ifade etmektedir.

6. SONUÇ

Bu çalışma, geleneksel Çin aile düzeninde anne-oğul ilişkisini şekillendiren iyi evlat, oğul anne sayesinde yücelir, anne oğul sayesinde yücelir ve koca öldüğünde oğula itaat ilkelerini hem ayrı ayrı hem de birlikte ele alarak bu yapının nasıl işlediğini incelemektedir. Çalışma sonucunda bu ilkelerin birbirinden bağımsız olmadığı, anne-oğul ilişkisini birlikte şekillendiren bir yapı oluşturduğu görülmüştür.

Zǐ yǐ mǔ guī oğulun meşruiyetini ve veraset sırasındaki konumunu annesinin statüsüne bağlayarak soy düzenini koruyan temel ilke olarak ortaya çıkmaktadır. Mǔ yǐ zǐ guī annenin oğul üzerinden statü ve saygınlık kazanmasını ifade etmektedir. Fū sǐ cóng zǐ, kocanın ölümünden sonra aile içindeki otoritenin oğul ekseninde devam etmesini sağlarken; xiào bütün bu yapıya ahlaki bir temel kazandırmaktadır. Bu dört ilkenin ortak özelliği, annenin konumunu doğrudan değil, her zaman oğul aracılığıyla tanımlamalarıdır.

Bu ilkeler, anne-oğul ilişkisinde statü ile sınırlandırmanın birlikte işlediği bir yapı oluşturmaktadır. Ancak birbirleriyle tamamen uyum içerisinde değillerdir. Bu durumun en belirgin örneği xiào ile fū sǐ cóng zǐ arasında görülür. Xiào oğulun annesine saygı göstermesini ve ona bakım sağlamasını gerektirirken, fū sǐ cóng zǐ annenin aile içinde oğula tabi olmasını gerektirmektedir. Böylece oğul hem annesine karşı sorumlu hem de onun üzerinde otorite sahibi olan bir konumda olur. Mǔ yǐ zǐ guì annenin oğul sayesinde statü ve saygınlık kazanmasını mümkün kılarken, fū sǐ cóng zǐ annenin oğula tabi olmasını öngörmektedir. Böylece Anne oğul aracılığıyla görünürlük ve saygınlık elde ederken, oğula itaat ilkesi bu statünün bağımsız bir siyasal güce dönüşmesini sınırlandırmaktadır. Benzer şekilde zǐ yǐ mǔ gu oğulun meşruiyetini annenin statüsüne bağlayarak veraset düzenini korurken, mǔ yǐ zǐ guì annenin oğul sayesinde sonradan yükselmesine imkân tanımaktadır. Anne, oğulun başlangıçtaki statüsünü belirler ancak oğul, bu statüyü zamanla kendi otoritesinin meşruiyet zeminine dönüştürür. Bu ilişkiler içerisinde en önemli ortak nokta ise xiào ilkesidir. Xiào, diğer ilkelerin aile içinde kabul edilmesini ve sürdürülmesini sağlayan ahlaki temel olarak işlev görmektedir. Anneye gösterilen saygı oğulun konumunu güçlendirirken, annenin kazandığı saygınlık da yine oğulun xiào anlayışıyla görünür hâle gelmektedir. Bu nedenle xiào, sistem içindeki çelişkileri tamamen ortadan kaldırmasa da yapının birlikte işlemeye devam etmesini sağlamaktadır.

İlkelerin arasındaki çelişkiler sistemi ortadan kaldırmamış aksine işlemeye devam etmesini sağlamıştır. Güçlü imparatoriçe annelerin ortaya çıkabilmesi, annelerin zaman zaman oğul otoritesinin önüne geçebilmesi veya saray siyasetinde etkili olabilmesi bu yapının esnek yönünü göstermektedir. Buna rağmen sistemin sınırlarını aşan kadın figürler, çoğu zaman istisna olarak değerlendirilmiş ve geleneksel düzenin dışına çıkan örnekler şeklinde ele alınmıştır. Böylece sistem bir yandan anneye belirli bir statü alanı açarken, diğer yandan bu alanın sınırlarını sürekli olarak korumuştur.

Bu çalışmanın temel katkısı, mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵) ifadesindeki guì (贵) ile guī (规) karakterleri arasındaki fonetik yakınlığın anne-oğul ilişkisi bağlamında yeniden değerlendirilmesidir. Guì (贵)annenin kazandığı statüyü ifade ederken guī (规), bu statünün hangi sınırlar içinde işlediğini gösterir. Guī (规) karakterinin temel anlamı olan pergelden hareketle; oğul sistemin sabit noktası, anne ise onun çizdiği sınırlar içinde hareket eden uçtur. Mǔ yǐ zǐ guì yalnızca annenin yücelişini değil, bu yücelişin koşullarını da taşıyan bir ifadedir.

Sonuç olarak geleneksel Çin aile düzeninde anne-oğul ilişkisi yalnızca sevgi, saygı ya da aile bağlılığı üzerinden değil; statü, otorite ve sınırlandırmanın iç içe geçtiği çok katmanlı bir yapı üzerinden şekillenmektedir. Anne oğul sayesinde yükselmekte, görünürlük kazanmakta ve belirli bir saygınlık elde etmektedir; ancak aynı zamanda oğul merkezli düzen içerisinde belirlenen sınırlar içinde var olmaktadır. Bu nedenle mǔ yǐ zǐ guì ifadesi yalnızca annenin oğul sayesinde yükselmesini değil, aynı zamanda bu yükselişin belirli kurallar ve sınırlar içinde mümkün olmasını da ifade eden bir yapı olarak değerlendirilmelidir. Anne, oğluna iyi evlat bilincini aşıl原因 ancak nihayetinde aynı ilke aracılığıyla oğlunun otoritesine tabi olan biridir. Bu nedenle mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵)'deki guì (贵) yalnızca yükselmeyi değil, aynı zamanda guī (规) çağrışımının işaret ettiği sınırlandırmayı da düşündürmektedir.

KAYNAKÇA

- Diao, P. J., & Wang, Y. J. (2014). Xiaodao yu gangchang de beini: Beisong nüzi “fu si cong zi” guifan de jianxing (孝道与纲常的悖逆: 北宋女子“夫死从子”规范的践行). *Xueshu Yanjiu*, (11), 107–113.
- Erya (尔雅). (t.y.). <https://ctext.org/er-ya/shi-xun/zhs> erişim tarihi: 06.05.2026
- Gao, R. J. (2018). “Mu yi zi gui” bianzheng (春秋傳“母以子貴”辨正). *Zhonghua Wenshi Luncong 中華文史論叢*, (132), 55–93. <https://doi.org/10.16837/j.cnki.1002-0039.2018.04.005>
- Gongyang Zhuan (春秋公羊传). (t.y.). <https://ctext.org/gongyang-zhuan/zhs> erişim tarihi 02.01.2026
- Guliang Zhuan (谷梁传). (t.y.). <https://ctext.org/guliang-zhuan/zhs> erişim tarihi: 22.01.2026
- Hàndiǎn (汉典). (t.y.). *Xiao 孝*. <https://www.zdic.net/hans/%E5%AD%9D> erişim tarihi: 18.04.2026
- He, X. (t.y.). *Chunqiu Gongyang Jingzhuan Jiegu* (春秋公羊经传解诂). https://www.shidianguji.com/book/SBCK008/chapter/SBCK008_2?version=14 erişim tarihi: 10.02.2026
- Hou Hanshu (后汉书). (t.y.). <https://ctext.org/hou-han-shu/huang-hou-ji-xia/zhs> erişim tarihi:02.05.2026
- Jin Shu (晋书). (t.y.). <https://ctext.org/wiki.pl?if=gb&chapter=129133&remap=gb> erişim tarihi: 15.04.2026
- Konfüçyüs. (2021). *Konuşmalar* (G. Fidan, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Liao, Q. (2006). *Xianling quanshu yu Kongque dongnan fei beiju shiyi: Jian lun Zhongguo gudai funü de “fu si cong zi” wenti* (先令券书与孔雀东南飞悲剧释疑——兼论中国古代妇女的“夫死从子”问题). *Zhongguo Wenhua Yanjiu*, (2), 114–120.
- Liji (礼记). (t.y.). <https://ctext.org/liji/qu-li-ii/zhs> erişim tarihi : 18.01.2026
- Shang Shu (尚书). (t.y.). <https://ctext.org/shang-shu/charge-to-the-marquis-wen/zhs> erişim tarihi: 28.04.2026
- Sima, Q. (t.y.). *Shiji*(史记). <https://ctext.org/shiji/zhou-ben-ji/zhs> erişim tarihi: 03.05.2026
- Wang, X., & Tian, X. (2023). Teaching with filial piety: a study of the filial piety thought of confucianism. *Trans/Form/Ação Marília*, 46(4), 287-302.
- Wei Shu (魏书). (t.y.). https://www.shidianguji.com/ens/book/LS0010/chapter/LS0010_19?page_from=searching_page&version=68 erişim tarihi: 12.04.2026
- Wei, Q. (2023). The positive and negative effects of Chinese filial piety. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 8(1), 563-568.
- Wolf, M. (1972). *Women and the family in rural Taiwan*. Stanford University Press.

- Wu, X. Y., & Li, L. X. (2011). Mu yi zi gui: Xingbie pianhao yu funü de jiating diwei (母以子贵: 性别偏好与妇女的家庭地位). *Jingjixue (Jikan)*, 10(3), 869–885. <https://doi.org/10.13821/j.cnki.ceq.2011.03.002>
- Xiang, J., & Jiao, R. (2024). *Dazong yu siqin: Zongfa guize zai Han dai zhengzhi shijian lingyu zhong de chongtu yu tuoxie* (大宗与私亲: 宗法规则在汉代政治实践领域中的冲突与妥协). *Lishi Changlang*, (2), 55–57. <https://doi.org/10.13221/j.cnki.lljj.2024.02.014>
- Xiaojing (孝经). <https://ctext.org/xiao-jing/scope-and-meaning-of-the-treatise/zhs> erişim tarihi: 26.04.2026
- Xu, S. (t.y.). *Shuowen Jiezi (说文解字)*. <https://ctext.org/shuo-wen-jie-zi/lao-bu/zhs#n31822> erişim tarihi: 18.04.2026
- Yang, Z. D. (2019). Handai “zi bao mu en” wenti yanjiu (汉代“子报母恩”问题研究). İçinde Liang, J. H. 梁景和 (Ed.), *Hunyin, jiating, xingbie yanjiu (di wu ji)*. Shehui Kexue Wenxian Chubanshe . <https://imobile.qq.com/read/1023509055/5> erişim tarihi: 03.04.2026
- Yao, Y. M. (2005). Zhoudai nanxing duo'ou hunzhi zhi xilun (周代男性多偶婚制之析论). *Fuxinggang Xuebao*, (4), 321–346.
- Ying, Z. (2025). A comparative study of traditional Confucian and Christian perspectives on women. *Journal of Social Science Humanities and Literature*, 8(3), 59–69.
- Zhao, Q. H., & Li, J. (2022). Cong jiaguwen dao xiaozhuan zai bian “xiao”, “hao”, “lao” yu “shou” (从甲骨文到小篆再辨“孝”“好”“老”与“寿”). *Chinese Traditional Culture*, (10), 34-40. <https://doi.org/10.12677/cnc.2022.102007>
- Zheng, Y. R. (2009). Zhonggu shiqi de muzi guanxi: Xingbie yu Han Tang zhijian de jiatingshi yanjiu (中古时期的母子关系—性别与汉唐之间的家庭史研究). İçinde Li, Z. D. (Ed.), *Zhongguo shi xinlun: Xingbieshi fence* (ss. 135–189). Taipei Shi: Lianjing Chuban Shiye Gufen Youxian Gongsi.
- Zou, Y. Z. (2012). Lun “mu yi zi gui” guannian zai Han Jin shiqi de helihua (论“母以子贵”观念在汉晋时期的合礼化). *Chuanshan Xuekan*, (1), 149–152.
- Zou, Y. Z. 邹远志. (2017). Jingdian quanshi yu zhidu chongjian: Gongyang Zhuan “mu yi zi gui” chuanwen de zhidu yuanyuan ji qi jingdianhua yiyi (经典诠释与制度重建—公羊传“母以子贵”传文的制度渊源及其经典化意义). *Shehui Kexue*, (3), 144–152. <https://doi.org/10.13644/j.cnki.cn31-1112.2017.03.015>

EXTENDED ABSTRACT

This study examines the mother–son relationship in traditional Chinese family ethics through the principles of xiào 孝 (filial piety), zǐ yǐ mǔ guì 子以母贵 (the son is elevated through the mother), mǔ yǐ zǐ guì 母以子贵 (the mother is elevated through the son), and fū sǐ cóng zǐ 夫死从子 (after the husband’s death, the woman follows the son). Although these principles are usually discussed separately in studies on the Confucian family order, this study argues that they function together as an interconnected system. Its main aim is to show how status, authority, and limitation operate simultaneously within the mother–son relationship. In this structure, the mother’s position is largely defined through the son rather than independently.

The principle of zǐ yǐ mǔ guì (子以母贵) explains that the legitimacy and succession status of the son depend on the status of his mother. Rooted in the lineage-based patriarchal order of the Western Zhou period, this principle aimed to prevent succession disputes and maintain political stability. Within the Zhou lineage system, children born from the legitimate wife held superiority in inheritance matters. What determined the son’s position was not his virtue or age, but the ritual status of his mother. Therefore, zǐ yǐ mǔ guì (子以母贵) became important not only for family relations, but also for political legitimacy and the preservation of the patrilineal order.

In contrast, the principle of mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵) refers to the mother gaining status and visibility through her son. Although this understanding was initially considered incompatible with the Zhou ritual order, it gradually gained legitimacy from the Han period onward. During the imperial period, mothers of emperors could rise to higher political and social positions after their sons ascended the throne. However, this did not provide women with an independent sphere of authority. Even when the mother gained prestige through her son, her position remained meaningful only within the son-centered family structure. Thus, the system granted women a limited space of respect while simultaneously restricting that space.

This limitation becomes clearer when considered together with the principle of fū sǐ cóng zǐ (夫死从子). According to this principle, after the husband’s death, a woman should follow her son. At first glance, this appears to contradict the idea of the mother gaining status through the son. Yet this contradiction is one of the mechanisms sustaining the family order. While the mother gains prestige through the son, obedience to the son prevents this prestige from becoming independent authority. At the same time, the concept of cóng (从) includes not only

submission, but also cooperation and consultation. Therefore, the principle can also be interpreted as a system regulating the transfer of family leadership and responsibilities within the household.

The principle of xiào 孝 provides the moral foundation of this structure. Xiào (孝) refers not only to respect for parents, but also to the preservation of hierarchical order within family and society. By raising her son according to filial values, the mother can establish moral influence over him. However, this influence does not lead to independent authority. While xiào (孝) grants the mother respect, it also strengthens the authority of the son. As a result, the mother both shapes and becomes subject to the same hierarchical system.

One of the main contributions of this study is the reinterpretation of the phonetic similarity between guì (贵) in mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵) and guī (规). While guì (贵) represents status and prestige, guī (规) refers to regulation, limitation, and discipline. In rapid everyday pronunciation, mǔ yǐ zǐ guì (母以子贵) may also evoke the sound of guī (规). Through this phonetic association, the phrase can symbolically be reread as mǔ yǐ zǐ guī (母以子规), meaning “the mother is regulated or disciplined through the son.” In this sense, elevation and limitation can be understood as two interconnected dimensions of the same structure. The study explains this relationship through the metaphor of a compass: one leg remains fixed while the other moves only within predetermined boundaries. Similarly, the son represents the center of the family order, while the mother operates within the limits established by that center.

In conclusion, the mother–son relationship in traditional Chinese family ethics was shaped not only through affection and family loyalty, but also through a multilayered structure in which status, authority, and limitation functioned together. Through the guì–guī (贵–规) association, this study offers a new interpretation of the traditional Chinese family order and reevaluates the mother’s position within a framework where prestige and limitation operate simultaneously.